

IKONO

SALVADOR JÀFER, MANIFASSER I VISIONARI

Les sagrades i fosques escriptures

Poeta, estrany intèrpret de melodies sonores, potser un poc llunàtic, però no massa perillós. La millor veu literària jove, en diuen alguns, i ell rebutja el paper escrit. Salvador Jàfer viu prop del Benicadell, la muntanya sagrada de la Vall d'Albaida, una antena màgica que l'ompli de vibracions.

Miquel Alberola

Salvador Jàfer és un manifasser de paraules energètic i visionari, un poeta sagrat —i consagrat—, un músic dels mots.

Un dia, fa molts anys, dalt del puig de Benicadell —com Moisès en el Sinai—, se li va aparèixer *estimat Pasolini* i li va donar les taules de l'astrologia, principi original que ha de regir les nostres actituds. Després, va ser *L'esmoreïda estela de la platja* (1974), *Lívius diamant* (1975) i *Els caçadors salvatges* (1984), obres que li han atorgat l'apoteosi literària de la catalanitat.

Els seus versos, governats pels astres i Nina Hagen —origen i futur—, han esdevingut una mena de sagrades escriptures del món juvenil.

Ramon Llull en *VARbre de Ciència* considerava heretge els qui tenien «major temor de Gèminis e de Càncer que de Déu». En l'edat mitjana aquesta «criatura dolcíssima» hauria estat cremada; ara, també n'hi ha qui ho faria, per llunàtic.

—*Salvador, i llunàtic o lluner?*

—Home, un poc llunàtic, sí que ho sóc, sobretot perquè mire molt les llunes com pugem i baixem. A més, com m'he dedicat una mica a l'astrologia, m'interessa el rotllo.

—*Parlant d'astrologia, iet sents estreta o astre?*

—Si ho penses, sempre ets un poc estrela, perquè el teu món ets tu; ara bé, si parlem d'astrologia, també. De fet, jo sóc Aquari, i en el tarot el núm. 17 és l'estrela, que correspon a Aquari, i el *Lívius diamant* tenia el número 17 de la col·lecció on es publicà,

o siga que... són coses circumstancials. M'agrada més astre que estrela, perquè va més cap a la individualitat, és com una força més activa... Estrela queda com una cosa més divagatòria.

—*Hi ha una etapa de la teua vida en què demanes l'excedència en el treball i te'n vas a Perú i Bolívia...*

—Va ser en 1983. Portava cinc anys treballant a l'Institut de Cullera en les primeres experiències de l'ensenyament del català i vaig acabar bastant esgotat pels problemes que comportava l'assignatura. A banda, per històries especials que m'havien passat, vaig decidir que necessitava abandonar-ho i anar-me'n. Només va ser un estiu, però m'hauria agradat que el viatge hagués durat més, en relació amb l'experiència forta.

—Pots contar-ne moltes anècdotes...

—La intenció d'anar al Perú era per conèixer una nova cultura. Vam anar un amic de Calp i jo, i feia temps que ho havíem previst.

Tornant a l'astrologia —encara que és massa reiteratiu—, Perú és un país Aquari. Tu saps totes les històries que circulen al voltant del Machu Picchu... Ens interessava descobrir, sobretot, això, la selva més que res, i tot el que comportava la civilització primigènica i ecològica. Ens vam endur moltes sorpreses perquè el Perú és un país multiforme i, vages per on vages, va canviant constantment d'estil, de paisatge i de civilització. L'experiència va ser fortíssima...

—L'assemblava al Benicadell?

—Més que assemblar-se, el superava totalment, perquè el Benicadell està desert, cremat. L'arquitectura d'allà del Machu Picchu és la d'una ciutat antiga i futurista: més futurista. És una ciutat com pensada per al futur, però feta en el passat. D'altra banda, l'experiència, per exemple, d'una lluna plena en les ruïnes de Saksay-Waman (Falcó Assaciat) o una altra lluna plena travessant l'Amazones en direcció a un poble que es deia Requena, una ciutat enmig del desert...

—I a banda l'arquitectura?

—El contacte amb una gent que viu subjugada, en un sentiment de castració i que et comunica unes vibracions molt diferents a les de la gent mediterrània. És com saltar una barrera, encara que pots comunicar-te amb ells directament, una barrera potser de segles o de mil·lenis.

—Hi ha en tu —en la teua obra— com un desig de viatjar al passat, a l'edat mitjana...

—Això és localitzar-ho massa. Recorde una frase de Foix que m'impresiona sempre que la llegesc, aquella de «m'exalta el nou i m'enamora el vell». Pense que una civilització futura ha d'estar basada, en certa manera, en els millors aspectes que el passat ha deixat. Va per aquí, però sense centrar-ho en èpoques concretes. És una espècie de confluència de tot allò que a un, personalment, l'ha instigat a anar fent un camí.

—A part de fer poesia, has fet de traductor, iper què Pessoa, Pasolini i Michaux?

—Sempre que he decidit de traduir un autor és perquè en un determinat moment de la meua vida he sentit necessitat d'ell. Justament, ha aparegut en el moment que necessitava un tipus d'expressió com la seua. Recorde que

a l'hora de traduir Pasolini em trobava en un període de crisi i no sabia si toïnaria a escriure ni com reenganxar-me a la literatura: Pasolini, en certa manera, en aquest llibre em va obrir les portes. Era com situar-se en la realitat, però transhumanant-la, com diu ell. La traducció d'aquests sis poemes per a mi va ser com un salt humà que em va permetre reenganxar-me una altra vegada en la meua situació humana.

—Tu has investigat molt les relacions entre la música i la poesia...

—Les investigacions que he fet, a banda l'escriptura normal, és treballar a nivell de ritmes, de reconstrucció de ritmes i, sobretot, de recitar.

Recorde que vaig passar tot un estiu enganxat a una platina de gravació on anava treballant poemes meus i d'altra gent, per tal d'adquirir com una espècie de domini vocàlic. Per investigar, no el poema, sinó el poema com a representació sonora. Això m'ha servit després per a recuperar, per exemple, allò que es deia la concepció de la poesia primitiva; és a dir, ¿què feien els grecs quan no tenien llibres o què feien els musulmans? No es limitaven a publicar manuscrits, sinó que feien de la poesia una manifestació sonora directa, musical.

M'interessava molt treballar la música i per això, a Cullera per exemple, ho vaig fer a nivell de recitat, però l'experiència més forta ha estat tot això de la «Poiemusia», una cosa que jo anava buscant feia temps.

—I és per això que vols traure la literatura dels llibres?

—Més o menys és el que pretenc. No és una idea exclusivament meua, sinó d'altra gent, com estem veient: és un sentit general, generacional. Atesa la projecció que tenen els mitjans de comunicació, cal que siga el mateix autor el qui perfoeme la paraula en una comunicació nova.

—Vibracions, música, Leonard Cohen, Nina Hagen, David Bowie...

—Un dels camins que més em va acostar a la poesia, a banda les lectures, va ser veure que hi havia gent que recitava, que cantava, i això sonava d'una determinada manera. M'entusiasmaven els programes de cançó de

la ràdio, i a partir d'aquí, conec Leonard Cohen. Cohen m'arribà per la qualitat d'un poeta que alhora cantava.

Allò que realment em va impressionar fou el descobriment de la Velvet Underground, aquella mena de recitat psalmodiat acompanyat de músiques experimentals... Després, els experiments que ha fet Lou Reed ja no m'han interessat tant, però el període que va de la formació de Velvet Underground als primers passos de Lou Reed és on es veu realment una poesia en gestació, en acció.

Bowie em va interessar, sobretot, pel que presentava a nivell de lletres —i jo vaig aprendre anglès per poder-

«En poesia, cadascú es fa la seua paradeta».

lo llegir—, una revolució estilística, conceptual i renovadora.

Nina Hagen m'interessa pel treball que fa amb la veu: les possibilitats sil·làbiques i de treball fonètic. Naturalment, ella té una tècnica molt particular.

—Un dia et compraràs una guitarra i te n'aniràs a...

—No exactament una guitarra. Jo no pretenc ni vull situar-me en el camp dels cantautors. El meu interès és investigar, i si he d'investigar recitant en viu, doncs, és això...

Se m'ha oblidat de citar Patti Smith; la seua manera de cantar també és molt important perquè alguns poemes meus s'hi relacionen; per exemple, en *Els caçadors salvatges* hi ha un poema que es diu «La vastitud» basat en un text seu. A les *Microtransparències*, que acaben d'eixir ara, també hi ha un text dedicat a ella.

—*li allò de l'englantina dels Jocs Florals de Barcelona?*

—**Sí**, me la van donar, i, per cert (riu), la van criticar molt. Entre altres una gent que estava en contra d'això. De fet, jo només pretenia dues coses. L'una, recuperar la veu que havia perdut en un temps de silenci i, l'altra, demostrar que uns jocs florals podien ser tan avantguardistes com qualsevol altra cosa.

—*Han canviat les relacions entre els escriptors a partir d'aquella polèmica anti i pro-floralista?*

—Crec que sí. Abans n'estava desvinculat, i ara, també. Aquella polèmica em va interessar tangencialment i vaig estar temptat de participar-hi.

En poesia, com en totes les coses, la gent intenta ser protagonista al màxim: hi ha un egocentrisme del poeta i cadascú es construeix la seua paradedta. De vegades, he pensat que actituds com la de Josep Lluís Bonet —emmudir— són perfectament admirables.

He tingut llargues temporades de silenci, perquè ho necessitava i perquè hi havia, també, massa xarraduria solta per aquí.

—*Tornant a la bruixeria, iel Benicadell t'irradia alguna força oculta?*

—És com una espècie d'antena màgica que m'irradia vibracions; després, si entrem en qüestions d'ocultisme, aquella zona conserva —encara que a cada vegada menys— una espècie de màgia, de magnetisme soterrat... A la gent que vivim per allí ens és imprescindible anar a recuperar energia a la vora de la muntanya. La

muntanya màgica, segons contem, té això i més.

—*Per exemple?*

—Home, per a mi, simbolitza el lligam amb la terra, amb la Vall d'Albaida. La meua comarca era, jo la recorde, com un paisatge idíl·lic, molt salvatge. Ara està dessecant-se i desolant-se: és com si algú volgués destruir-la. El Benicadell representa tota aquella força contra la qual els humans no poden lluitar, una massa poderosa que es manté intacta.

—*Com trobes el panorama de la literatura actual?*

—Està en un moment terriblement conflictiu. Ha arribat a un moment en què no s'investiga gens, i allò que preten passar per avantguarda està tot inventat. Després hi ha un intent de retornar al noucentisme o a la poesia formal, ben feta, ben treballada, molt perillós.

Estem arribant a un punt mort, estem com enfrontats els qui pretenem avançar i els qui pretenen tancar-se en la formalització del neo-noucentisme. Veig un terrible perill perquè, actualment, no hi ha individualitats poderoses dins la creació i tots volen ser com Salvat-Papasseit, Josep Carner o Carles Riba. Tots volen ser algú i no ells, investigar-se a si mateixos.

—*Em faries la carta astral de la poesia catalana feta al País Valencià?*

—Sí, pensa que els Països Catalans són, astrològicament, un país escorpí. La ciutat de València està regida pel planeta Mart, que és un signe que s'exalta en escorpí, i hi ha alguna tendència actualment a adquirir potencialitats de renovació, però ho veig bastant difícil, sobretot, perquè hi ha unes influències sagitarianes molt fortes que representarien la cultura castellana centrada a Madrid, que està pressionant totalment.

Per tant, una renovació en la poesia valenciana dependria de la consolidació del país a tots els nivells. Passant d'astrologies i coses d'aquestes, mentre el país com a globalitat no es consolide, és molt difícil que hi haja una literatura en potencialitat. És a dir, si tu en la vida quotidiana t'has de limitar a estar tancat en els guetos de llibres o cintes, si no es té una concepció global de la literatura catalana, és impossible tenir a l'abast un llenguatge col·loquial suficientment fort perquè la cosa pugui anar endavant.

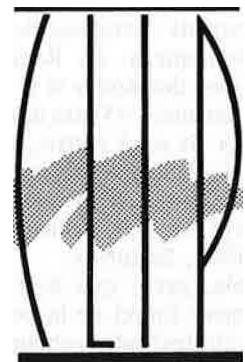
Sempre estarem remetent-nos a la literatura feta per tal o tal autor; per tant, les possibilitats de renovació van estrictament lligades a les forces soterrades escorpíniques dels Països Catalans.

DIA

*De dia,
venem Disseny
Gràfic, amb la
consciència de
només vendre
si els nostres
clients venen.*

**BONA
PUBLICITAT
24 HORES DIÀRIES**

**DISSENY
GRAFISME**

**SEM® Micaela-Ifi - 76
40008 VALÈNCIA
TEL. — 3-26 • 94 • 73**